

26A:3

Utbyggnad av allmän va-anläggning har delvis bekostats med statsbidrag. Den omständigheten att bidrag inte utgått för visst område har ansetts inte motivera högre särtaxa för det området.

S.P. och K.S. ägde en fastighet i Nordviksstrand. Fastigheten ligger sedan den 23 november 1989 inom verksamhetsområdet för kommunens allmänna va-anläggning. Den bebyggdes 1926 med ett enbostadshus. Under år 1990 har kommunen byggt ut allmänna va-ledningar i Nordviksstrand. Förbindelsepunkter har upprättats för fastigheternas anslutning till dessa ledningar och fastighetsägarna har underrättats härom.

Enligt den för Tjörns kommun allmänna va-anläggning under 1991 gällande va-taxan uppgår anläggningsavgiften för en villafastighet normalt till nästan 48 000 kronor, exklusive 25 procent moms. Denna avgift gäller för anslutning till både vatten och spillvatten. Vid anslutning till enbart ettdera ändamålet uppgår avgiften till 33 334 kronor, exklusive moms. För Nordviksstrand har kommunen emellertid beslutat en särtaxa med högre anläggningsavgifter. Enligt denna taxa uppgår motsvarande anläggningsavgift, exklusive moms, till 110 000 kronor för både vatten och spillvatten och till 77 000 kronor för anslutning till enbart vatten eller spillvatten.

Kommunen har påfört fastigheten anläggningsavgift enligt särtaxan för spillvattenanslutning med 96 250 kronor, inklusive moms. Avgiften har erlagts.

S.P. och K.S. yrkade förpliktande för kommunen att betala tillbaka den del av beloppet eller 54 582 kronor som svarar mot skillnaden mellan normaltaxan och särtaxan jämte ränta.

Som grund för denna talan anförde sökandena: Det kan inte vara förenligt med en skälig och rättvis avgiftsfördelning att det för denna fastighet skall utgå högre anläggningsavgift än enligt kommunens normaltaxa. Där föreligger inte några kostnadsfördyrande förhållanden. En anslutning av fastigheten kostar inte mer än normalt. Särtaxan är därför inte motiverad.

Kommunen vitsordade beräkningen av fordrade belopp men bestred återbetalningsskyldighet.

Va-nämnden yttrade:

Enligt 26 § va-lagen skall den avgiftsskyldighet som åvilar de anslutna fastigheterna fördelas mellan dessa efter skälig och rättvis grund. Bestämmelsen har ersatt de mera utförliga reglerna i ämnet som fanns i 1955 års lag (nr 314) om allmänna va-anläggningar. Enligt dessa gällde som huvudregel att kostnaderna för en allmän va-anläggning skulle slås ut på samtliga fastigheter i förhållande till deras nytta av anläggningen. Kravet på anpassning efter nytta ansågs däremot inte kunna innefatta en fördelning med hänsyn till de kostnader som varje fastighets anslutning åsamkar huvudmannen. Regeln att varje fastighet skulle bidra till anläggningen i dess helhet sades innebära att, om den tillämpades konsekvent, kostnadsfördelningen helt frigjordes från hänsyn till vad de olika delarna av anläggningen kostar huvudmannen. Det framhölls också att det inom större anläggningar i regel var naturligt att bebyggelsen inom de delar av verksamhetsområdet, där kostnaderna var lägre, fick genom avgifter subventionera de dyrare delarna av anläggningen. En viss differentiering ansågs ändock någon gång kunna vara lämplig eller rentav nödvändig. Med hänsyn härtill infördes i 15 § andra stycket i 1955 års lag ett fakultativt undantag från huvudregeln om fördelning efter nytta. Undantaget angavs omfatta de fall där på grund av bebyggelsens lokalisering, terrängförhållandena eller andra omständigheter kostnaden för anslutning till anläggningen av viss eller vissa fastigheter var avsevärt högre eller lägre än för andra fastigheter. De exempel som gavs tyder närmast på att undantagsregeln innefattade en eftergift för kommunens intresse av att kunna i undantagsfall åsidosätta nyttoprincipen.

Fördelningsregeln i 26 § i den nya lagen har endast i korthet kommenterats i den proposition som ligger till grund för lagstiftningen. Den ansågs emellertid vara ett lämpligt uttryck för den kommunala likställighetsprincipen. Det framhölls att regeln om fördelning "efter skälig och rättvis grund" syntes vara så pass vidsträckt att den i och för sig innefattar undantagsbestämmelserna i 15 § i den äldre lagen. Mot bakgrund av de återgivna uttalandena bör 26 § va-lagen tolkas så att va-avgift i princip skall bestämmas med hänsyn till den huvudsakliga nytta, som varje särskild fastighet har av va-anläggningen och med bortseende från huvudmannens individuella kostnader för fastigheten i fråga.

Ehuru förarbetena till lagstiftningen inte kan sägas vara helt tydliga i förevarande hänseende måste emellertid kravet på skälig och rättvis fördelning anses innebära, att nyttoprincipen kan och skall frångås när det beträffande viss fastighet eller vissa fastigheter föreligger sådana särförhållanden i fråga om

beskaffenhet och läge eller förhållandena i övrigt som är ägnade att relativt sett avsevärt fördyra eller förbilliga va-försörjningen till fastigheten. Detta har sedan bekräftats i praxis. Det har vidare uttalats att fråga också skall vara om belopp som kan få åtminstone någon betydelse vid bestämmandet av avgifterna för övriga fastigheter inom verksamhetsområdet (se Bouvin-Hedman: VA-lagstiftning s. 143–144, där det hänvisas till Körlof: Vattenförsörjning och avlopp s. 80–81).

Va-nämnden erinrar till en början om att kommunen har bevisbördan för att den har rätt att påföra en viss fastighet en högre anläggningsavgift än vad som gäller övriga fastigheter inom kommunens verksamhetsområde.

Det är självfallet så att kostnaden för att förse fastigheter med vatten och avlopp varierar inbördes beroende på exempelvis fastighetens läge i förhållande till kommunens anläggningar eller terrängförhållandena där fastigheten ligger. Detta gäller oavsett om verksamhetsområdet består av geografiskt skilda områden eller är ett odelat helt. Inom en kommun som Tjörn med dess variationer i fråga om topografi, terrängförhållanden i övrigt, bebyggelsens lokalisering etc. är det naturligt att det finns en spännvidd mellan va-kostnaderna för skilda områden.

Va-nämnden har hållit syn i målet och därvid besett Nordviksstrand med sökandenas fastighet och Toftenäsområdet.

Enligt kommunens beräkning har anläggningskostnaderna för Nordviksstrand varit betydligt högre än för övriga bostadsområden som byggts ut under 1970- och 1980-talen. Kostnadsskillnaden har väsentligen förklarats med att utbyggnaden i Nordviksstrand skett i ett område med befintlig bebyggelse medan jämförelseområdena med ett mindre undantag utgjorts av exploateringsområden. Vad Va-nämnden iakttagit vid besiktningen har också i viss utsträckning bekräftat de svårigheter och fördyrande omständigheter som kommunen åberopat för utbyggnaden i Nordviksstrand. Kommunen har emellertid tillstått att sådana förhållanden också rått vid tidigare va-utbyggnader i områden med gammal befintlig bebyggelse. Utbyggnader av det slaget förekom i kommunen framför allt under 1950-talet. Kommunen har vidgått att exempelvis den utbyggnad som då företogs på Klädesholmen nog ställde sig relativt sett lika dyr som utbyggnaden i Nordviksstrand. Men på den tiden täcktes kostnaderna ända upp till 70 procent av statsbidrag.

Av utredningen framgår också att utbyggnaden i flertalet av de åberopade jämförelseområdena till stor del har finansierats med statsbidrag. I den gjorda kostnadsjämförelsen har dessa bidrag dock frånräknats de kostnader som belastat respektive område. Detta är enligt Va-nämndens mening inte ett korrekt

förfarande. Den i sammanhanget relevanta kostnadsskillnaden måste gälla områdenas verkliga kostnader, oberoende av hur dessa finansieras. Att statsbidrag har utgått i vissa fall men inte i andra, är inte en sådan omständighet som kan tillräknas någon särskild fastighet eller grupp av fastigheter som ett sådant till fastigheten eller gruppen hänförligt särförhållande av beskaffenhet att böra påverka avgiftsuttaget. Det ligger i sakens natur att uppburna statsbidrag skall tillgodoräknas hela va-kollektivet när det gäller fördelningen av avgiftsskyldigheten och inte bara de fastigheter som direkt berörs av den aktuella utbyggnadsetappen.

Om statsbidragen inte frånräknas i förevarande fall synes kostnadsskillnaden mellan Nordviksstrand och jämförelseområden inte längre vara särskilt betydande. Då skulle exempelvis, efter uppräknings av bruttokostnaden till 1991 års prisläge, den genomsnittliga anläggningskostnaden per ekvivalent småhus uppgå till 105 230 kronor i Bäckevik 1 och till 101 455 kronor i Sunna. Dessa två områden skulle alltså kostnadsmässigt inte skilja sig mycket från Nordviksstrand.

Det kan med hänsyn till det nu anförda inte anses att kommunen har förmått bevisa att kostnaden för Nordviksstrand har varit avsevärt högre än inom kommunens verksamhetsområde i övrigt. Omständigheterna kan följaktligen inte anses vara sådana att kommunen ägt göra avsteg från va-lagens huvudregel om avgiftsfördelning efter nytta och besluta en särskild taxa för Nordviksstrand.

Det sagda innebär att sökandenas yrkande om att få tillbaka anläggningsavgiften till den del den överstiger kommunens normaltaxa skall bifallas. Om räntan råder ingen tvist.

Va-nämnden förpliktade kommunen att till sökandena återbetala 54 582 kronor jämte ränta.

Beslut: 1992-01-02, BVa 1

Mål nr: Va 200/90